

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Begrotingsvoorstel 2017

Raad voor de rechtspraak
Begrotingsvoorstel 2017

11 augustus 2016

Inhoudsopgave

	Samenvatting	4
1	Inleiding	5
2	Beleidsmatige ontwikkelingen	6
3	Productiegerelateerde bijdrage	8
3.1	Wijze van berekening	8
3.2	Productievoorstel	8
3.3	Budgettaire consequenties	12
4	Bijdrage voor gerechtskosten	14
5	Bijdrage voor overige kosten	15
5.1	Megazaken	15
5.2	Bijzondere kamers	15
5.3	College van beroep voor het Bedrijfsleven	17
5.4	Bijdrage tuchtrecht	17
5.5	Secr. Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen	18
6	Aanvraag leenfaciliteit	19
7	Samenvattend begrotingsvoorstel voor de rechtspraak	20
8	Ontwikkeling eigen vermogen	21

Samenvatting

In deze meerjarenbegroting geeft de Rechtspraak aan welke activiteiten hij in 2017 en verder wil verrichten en welke extra middelen daarvoor nodig zijn. Het begrotingsvoorstel bevat tevens wijzigingsvoorstellen voor de toegekende bijdrage voor het uitvoeringsjaar 2016. In tabel 1 worden alle financiële mutaties voor 2016–2021 weergegeven ten opzichte van de stand van de begroting 2016 van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Tabel 1 Mutaties begrotingsvoorstel Rechtspraak 2017
x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Productiegerelateerde bijdrage	8.127	57.301	69.991	71.351	68.336	76.054
Gerechtskosten	- 447	- 456	- 553	- 623	- 548	- 462
Overige kosten	347	343	347	349	347	347
Niet BFR	- 583	- 581	- 583	- 584	- 583	- 583
Noodzakelijke prijsmutaties	18.459	30.876	19.450	5.592	15.904	15.903
Mutatie bijdrage Rechtspraak	25.903	87.482	88.652	76.084	83.456	91.259
Totaal gevraagd bijdrage MvV&J	991.161	962.682	953.016	944.491	961.652	969.455

De productiegerelateerde bijdrage wordt berekend door per productgroep het verwachte aantal zaken te vermenigvuldigen met de vooraf overeengekomen prijzen. Omdat op basis van de huidige instroomprognoses meer zaken instromen dan is gefinancierd in de begroting 2016 van Veiligheid en Justitie zal de productiegerelateerde bijdrage voor 2016 en volgende jaren moeten worden verhoogd. Voor het begrotingsjaar 2017 gaat het om een verhoging van circa € 57 mln., voor het uitvoeringsjaar 2016 gaat het om een verhoging van circa € 8 mln.

In dit begrotingsvoorstel wordt uitgegaan van de ketenbrede instroomcijfers zoals het Ministerie van Veiligheid en Justitie die eind 2015 heeft vastgesteld. Belangrijkste verandering in deze instroomcijfers ten opzichte van de gefinancierde reeks doet zich voor bij civiel en kanton, vreemdelingenzaken en straf.

In dit begrotingsvoorstel zijn ook opgenomen de door de Rechtspraak noodzakelijk geachte bedragen voor de prijsmutaties voor de eerstvolgende driejaarlijkse prijsperiode 2017/2019. Hierin zijn meegenomen de kosten van investeringen in innovatie en in professionele standaarden die nodig zijn om de kwaliteit van de Rechtspraak op peil te houden. Daarnaast zijn de besparingen door de invoering van KEI en de gevolgen van nieuwe wetgeving in deze bedragen verwerkt.

Voor vreemdelingenzaken worden, zoals eerder is besproken, vanaf 2015 aanvullende kosten in het begrotingsvoorstel opgenomen voor de inwerkingtreding van de Procedurerichtlijn. Deze werklastgevolgen zijn vertaald in een hogere productgroepprijs voor vreemdelingenzaken.

1 Inleiding

In deze meerjarenbegroting geeft de Rechtspraak aan welke activiteiten hij in de jaren 2016–2021 wil verrichten en welke middelen daarvoor nodig zijn. Het begrotingsvoorstel voldoet aan de afspraken die de Minister van Veiligheid en Justitie en de Raad voor de rechtspraak hebben gemaakt over begrotings- en verantwoordingsinformatie.

In de begroting van Veiligheid en Justitie over 2017 (september 2016) zal de Minister van Veiligheid en Justitie aangeven welke middelen hij beschikbaar stelt aan de Rechtspraak. Indien dit bedrag afwijkt van het bedrag in dit begrotingsvoorstel, geeft de Minister gemotiveerd aan waarom dit het geval is. Vervolgens zal de Rechtspraak eind 2016 in het jaarplan 2017 gedetailleerd aangeven welke activiteiten worden ondernomen met de middelen die de Minister van Veiligheid en Justitie ter beschikking stelt. In dit begrotingsvoorstel 2017 worden ook wijzigingsvoorstellen gedaan voor het lopende uitvoeringsjaar 2016.

Leeswijzer

Dit begrotingsvoorstel is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt gestart met de beleidsmatige ontwikkelingen. De financiële bijdrage van de Minister van Veiligheid en Justitie aan de Raad voor de rechtspraak conform het Besluit financiering rechtspraak 2005 bevat drie onderdelen: een productiegerelateerde bijdrage, een bijdrage voor gerechtskosten en een bijdrage voor overige kosten. In de hoofdstukken 3 en 4 worden voor elk van deze onderdelen voorstellen gedaan.

Hoofdstuk 5 heeft betrekking op de werkzaamheden van de Rechtspraak die niet voortvloeien uit de Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Besluit Financiering rechtspraak 2005. Hoofdstuk 6 heeft betrekking op de leenfaciliteit. In hoofdstuk 7 wordt het totale begrotingsvoorstel gepresenteerd en in hoofdstuk 8 wordt de verwachte ontwikkeling van het eigen vermogen geschetst.

2 Beleidsmatige ontwikkelingen

De komende jaren geeft de Rechtspraak uitvoering aan de Agenda van de Rechtspraak 2015–2020. Belangrijke punten zijn investeringen in de modernisering van de behandeling van zaken door digitalisering van de procedure en investeringen in handhaving en versterking van de kwaliteit van het rechterlijke werk, in het bijzonder door het verder ontwikkelen van en werken met professionele standaarden.

Rechtspraak maakt samen leven mogelijk

Iedereen moet er vanuit kunnen blijven gaan dat hen recht gedaan zal worden. Rechtspraak beschermt (tegen willekeur). De kwaliteit van de rechtspraak hangt nauw samen met de tijd die de rechters aan een zaak kunnen besteden. Burgers zijn geen nummers en verdienen het dat hun zaak zorgvuldig wordt behandeld. Rechtspreken is geen minutenwerk. Iedereen moet toegang hebben tot rechtspraak die bijdraagt aan de daadwerkelijke oplossing van hun geschil of probleem.

Maatschappelijke opdracht van de Rechtspraak

De Rechtspraak heeft de belangrijke maatschappelijke opdracht om de grondrechten van burgers te beschermen, strafbare feiten te berechten en geschillen te beslechten. Daarvoor is vereist dat de onafhankelijkheid en onpartijdigheid zijn gegarandeerd en dat er voldoende institutionele waarborgen zijn.

Belang rechtspraak voor de economie van Nederland

Goede rechtspraak is belangrijk voor de economie: het draagt behalve aan het leefklimaat ook bij aan het vestigings- en ondernemingsklimaat en levert veel meer op dan het kost. Een goede Rechtspraak is van direct economisch belang en versterkt het beeld van Nederland als vestigingsland.

Goed rechterlijk toezicht is onmisbaar voor de Nederlandse economie en voor het vertrouwen van de burger in de rechtsstaat. Mensen moeten ervan op aan kunnen dat faillissements- en bewindzaken, eerlijk, netjes en rechtvaardig worden afgewikkeld. Er moet structureel meer tijd en aandacht worden gegeven aan de behandeling van deze zaken. Het voorkomt fraude. Voor de economie is het ook van groot belang dat het insolventieregister waarin faillissementen, surseances en schuldsaner-ingen staan, op orde is.

Programma KEI

Met het programma Kwaliteit en Innovatie (KEI) moderniseert de Rechtspraak de behandeling van zaken door digitalisering en vereenvoudiging van procedures. KEI is noodzakelijk voor een snelle en toegankelijke rechtspraak, passend bij deze tijd. KEI levert een moderne rechtspraak op, draagt zorg voor een stijging van de kwaliteit en levert als beoogd neveneffect efficiencywinst.

Een gedegen invoering van KEI vergt de komende jaren nog een forse investering.

De ramingen in de businesscase KEI worden periodiek herijkt op grond van de voortgang van de benodigde wetgeving en van de daarop gebaseerde implementatie. Zowel voor de wetgeving als voor de implementatie wordt op dit moment gekeken naar scenario's die afwijken van de huidige businesscase KEI. In de tweede helft van 2016 is naar verwachting een nieuwe herijking van de businesscase KEI beschikbaar waarin de implicaties van de voortgang worden meegenomen. De impact

van die nieuwe herijking zal een rol gaan spelen in de begrotingsvoorbereiding 2018.

Het uitvoeren van het programma KEI vergt de komende jaren veel van de medewerkers van de Rechtspraak. Door KEI zal naar verwachting circa 40 procent van de administratieve functies binnen de griffies en ongeveer 7 procent van de functies van juridisch medewerkers vervallen. Dit betreft circa 950 fte. Een groot aantal medewerkers zal zodoende in een mobiliteitstraject terecht komen conform het geldende flankerend beleid.

Professionele standaarden

De professionele standaarden zijn een weerslag van het onder rechters collectief gevoelde en nagestreefde vakmanschap en vormen de grondslag voor zowel de kwaliteit van moderne rechtspraak als de transparantie naar de samenleving. De standaarden beogen ook balans te brengen tussen management en professionals, door de regie meer bij de rechter te leggen en normen te stellen voor een werklust die toelaat dat onder alle omstandigheden kwaliteit geboden kan worden.

De ontwikkeling van professionele standaarden gebeurt door de rechters en raadsheren zelf. Daarmee is bewaking en bevordering van vakinhoudelijke kwaliteit in belangrijke mate in handen van de individuele rechter. De professionele standaarden zijn niet in beton gegoten. De huidige professionele standaarden zijn slechts een begin van een voortdurend proces dat gericht is op het ontwikkelen en toepassen van een door rechters gedeeld beeld van kwalitatief goede rechtspraak.

Huisvesting

Er zijn op dit moment veel ontwikkelingen gaande rond het huisvestingsdossier van de rechtspraak. De effecten van het nieuwe huisvestingsstelsel zijn aanzienlijk en nog niet volledig uitgekristalliseerd. Kabinetsbesluitvorming over een wijziging van de financiering van het Rijksvastgoedbedrijf is inmiddels nagenoeg afgerond met de nodige gevolgen voor de gebruikersvergoeding vanaf 2017.

Het locatiebeleid van de Rechtspraak krijgt als gevolg van de motie Oskam c.s. een ander karakter: de handhaving van de huidige zaakspakketten in de zeven zittingsplaatsen zoals bedoeld in de voornoemde motie is voor de Rechtspraak een gegeven. Leegstand wordt teruggedrongen, waarbij wordt geanticipeerd op verdere vermindering van de behoefte aan kantoorruimte als gevolg van de introductie van plaats- en tijdonafhankelijk werken en de digitalisering in het kader van het programma KEI.

3 Productiegerelateerde bijdrage

3.1 Wijze van berekening

In de financiële verhouding tussen de Raad en de Minister van Veiligheid en Justitie is voor het overgrote deel (ongeveer 95%) van de taken sprake van outputfinanciering. Meer zaken afdoen betekent hogere kosten; minder geld betekent dat minder zaken kunnen worden afgedaan. In dit licht zijn producten van de Rechtspraak gedefinieerd en zijn hiervoor prijzen afgesproken. Met ingang van 2005 zijn binnen de vier sectoren (civiel recht, strafrecht, bestuursrecht en kanton) tien productiegroepen gedefinieerd en ondergebracht in de productie gerelateerde bijdrage (Besluit financiering rechtspraak 2005, art. 10).

3.2 Productievoorstel

Betrouwbare instroomramingen

De basis voor de capaciteitsbehoefte en het productievoorstel voor 2016 t/m 2021 en daarmee voor de productiegerelateerde bijdrage is conform het Besluit financiering rechtspraak 2005 de verwachte instroom in die periode. In dit begrotingsvoorstel wordt uitgegaan van de door het Ministerie van Veiligheid en Justitie opgestelde meerjarenprognose van de capaciteitsbehoefte in de justitiële ketens (PMJ) voor de strafzaken, de civiele en bestuursrechtelijke zaakstromen en de prognose van de capaciteitsbehoefte meerjarenproductieprognose (MPP) in de vreemdelingenketen.

In de meerjarenprognoses wordt onder andere gebruikgemaakt van de meest recente prognoses van de werkzame en werkloze beroepsbevolking, het werkloosheidspercentage, de koopkrachtontwikkeling, het gemiddeld inkomen, werkloosheidsuitkeringen, de bijstandsuitkeringen, de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, de ontwikkeling van de bruto toegevoegde waarde en de belastingdruk. Voor 2016 zijn die prognoses ontleend aan de Macro Economische Verkenningen 2016 van het Centraal Planbureau (CPB, sep 2015). Voor 2017–2024 is dat de publicatie «Drie herstelscenario's voor de periode 2017–2024», het scenario «accelerating recovery» (AR).

Naast de beleidsneutrale raming van zaken worden in PMJ en MPP ook de gevolgen in aantallen zaken meegenomen van nieuwe wet- en regelgeving en beleid van het Kabinet en overige ontwikkelingen. Dat zijn bijvoorbeeld een toename in aantal zaken als gevolg van het Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen en de invoering van de eigen bijdrage van veroordeelden aan de kosten van strafvordering en slachtofferzorg. Andere voorbeelden zijn een verwachte afname in aantal zaken als gevolg van de invoering van de mogelijkheid tot scheiden zonder rechter en de voorgenomen bezuinigingen op de gefinancierde rechtsbijstand via invoering van een stelselherziening rechtsbijstand, de nieuwe regeling voor vergoeding van proceskosten in WOZ-zaken en de wijziging van het ontslagrecht.

Verwachte ontwikkeling van de capaciteitsbehoefte in de periode 2016 t/m 2021

Kantonzaken

De PMJ-prognose van de capaciteitsbehoefte voor de behandeling van kantonzaken ligt de komende jaren duidelijk boven het in de V&J-begroting 2016 opgenomen productievolume (zie tabel 4). Hieronder is dit toegelicht.

De PMJ-prognose geeft een sterke groei aan van het aantal civiele kantonzaken met ruim 4% per jaar in de periode 2016 t/m 2021. Deze meerjarenprognose ligt slechts in zeer geringe mate boven de vorige PMJ-prognose. In de V&J-begroting 2016 was daarentegen geen groei verwerkt. De verwachte toename van civiele kantonzaken is het gevolg van de sterke toename van verzoeken tot bewind meerderjarigen (curatele, bewind, mentorschap) en het rekening en verantwoording afleggen over het gevoerde beheer daarin. In 2021 zal het aantal dagvaardingszaken bij de kantonrechter ongeveer op hetzelfde niveau liggen van 2015; het neemt in de komende jaren t/m 2018 eerst af en vervolgens vanaf 2018 weer toe. Deze ontwikkeling hangt samen met de ontwikkelingen in de economie en in de sociale zekerheid, zoals de dalende werkloosheid (vanaf 2015), het dalende aantal bijstandsuitkeringen (vanaf 2016): het aantal dagvaardingszaken bij de kantonrechter (zoals incassozaken) neemt over het algemeen af als de economie zich gunstig ontwikkelt.

Het totale aantal strafzaken en Mulderzaken dat bij de kantonrechter komt, zal in de komende jaren, na de sterke daling van gijzelingszaken in 2015, redelijk stabiel blijven. Het volume en de ontwikkeling van het aantal gijzelingszaken is nog erg onzeker, omdat het Openbaar Ministerie op dit moment hiervoor nog geen beleid heeft vastgesteld.

Civiel recht rechtbanken en hoven

De verwachte capaciteitsbehoefte voor de behandeling van civiele zaken bij de rechtbanken is de komende jaren lager dan een jaar geleden werd verwacht. De meest recente prognose civiele zaken houdt voor de periode t/m 2021 een geringe afname in met circa een half procent per jaar. Desondanks ligt de verwachte capaciteitsbehoefte in de komende jaren enigszins boven (gemiddeld circa 5% tot 6%) hetgeen in de V&J-begroting 2016 is opgenomen (zie tabel 4). Het aantal familierekestes en dagvaardingszaken gaat nog in lichte mate toenemen met circa een half procent per jaar. De verwachte afname van de capaciteitsbehoefte civiele zaken is vooral het gevolg van het afnemend aantal insolventierekestes en daarmee eveneens van een afname van het aantal uitgesproken insolventies. In de prognose zijn de instroomremmende effecten verwerkt van invoering van de mogelijkheid tot scheiden zonder rechter en van de voorgenomen bezuinigingen op de gefinancierde rechtsbijstand. Eveneens is rekening gehouden met een toename van het aantal zaken als gevolg van het Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen en de wet continuïteit ondernemingen I.

De capaciteitsbehoefte voor de behandeling van civiele rechtszaken in hoger beroep zal de komende jaren gaan toenemen, vooral als gevolg van de wijziging van het ontslagrecht en de invoering van de wet verplichte geestelijke gezondheidszorg. De huidige prognose van civiele hoger beroepszaken ligt vanaf 2017 wat hoger dan de vorige raming. De nu verwachte capaciteitsbehoefte ligt de komende jaren duidelijk (gemiddeld

circa 25%) boven het in de V&J-begroting 2016 opgenomen productie-volume (zie tabel 4).

Strafzaken rechtbanken en hoven

De huidige meerjarenprognose strafzaken bij de rechtbanken (misdrijven) ligt op een iets hoger niveau (gemiddeld circa 3%) dan de vorige raming voor de begroting 2016. Er wordt nu voor de komende jaren t/m 2021 vrijwel geen (0,2% per jaar) daling verwacht.

De huidige meerjarenprognose strafzaken bij de gerechtshoven is wat lager (gemiddeld circa 5%) dan de vorige raming voor de begroting 2016. Het aantal strafzaken bij de gerechtshoven blijft volgens de prognoses over de gehele periode 2016 t/m 2021 bezien, redelijk constant.

Bestuursrecht

De huidige PMJ-prognose van de capaciteitsbehoefte belastingzaken bij de rechtbanken ligt duidelijk onder de vorige ramingen. Een vertekening vanwege een piekinstroom WOZ-zaken is eruit gehaald. Het aantal belastingzaken bij de rechtbanken zal t/m 2017 sterk afnemen en daarna weer licht gaan toenemen.

De huidige meerjarenprognose belastingzaken bij de gerechtshoven is vrijwel gelijk aan de prognose een jaar eerder. De capaciteitsbehoefte daalt in 2017 en blijft de jaren erna op datzelfde niveau. De capaciteitsbehoefte ligt wel duidelijk (gemiddeld tussen de 15% en 20%) boven de in de begroting 2016 opgenomen aantallen (zie tabel 4).

De meerjarenprognose reguliere bestuursrechtelijke zaken is op basis van de meest recente realisatiegegevens en het verwachte beleid naar beneden bijgesteld in vergelijking met de vorige raming. De toename van rechtszaken op het gebied van bestuursrecht zal rond 2018 onderbroken worden door een forse daling als gevolg van de voorgenomen bezuinigingen op de gefinancierde rechtsbijstand. Desondanks ligt het verwachte aantal rechtszaken in de periode 2017 t/m 2012 ver (gemiddeld circa 10%) boven het volume dat is opgenomen in de V&J begroting 2016 (zie tabel 4).

De huidige PMJ-prognose van de capaciteitsbehoefte bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB) is wat hoger (gemiddeld 4% á 5%) dan vorige prognose voor de begroting 2016 (zie tabel 4). De capaciteitsbehoefte bij de Centrale Raad van Beroep (CRvB) zal in de jaren 2016 en volgende redelijk stabiel blijven. Wel ligt het verwachte aantal zaken duidelijk boven het afnemende volume dat is opgenomen in de V&J begroting 2016 (zie tabel 4).

Voor de jaren 2016 en volgende jaren wordt uitgegaan van hogere asielinstroom dan de vorige prognoses lieten zien. Om die reden wordt voor de vreemdelingensector uitgegaan van een lichte capaciteitstoenname. Omtrent het toekomstig verloop van de asielinstroom zijn er echter nog altijd grote onzekerheden, zoals het verloop van de afspraken die tussen de EU en Turkije zijn gemaakt over opvang van vluchtelingen in de regio. En ook het asielbeleid in de andere lidstaten is een onzekere factor die invloed kan hebben op de instroom in Nederland. Daarom blijft onzeker welke aantallen migranten asiel zullen aanvragen in ons land en daarmee hoeveel beroepen vreemdelingenzaken te verwachten zijn.

Op 1 juli 2015 is de Procedurerichtlijn en de Opvangrichtlijn in de Vreemdelingenwet 2000 geïmplementeerd. De wijzigingen hebben grote werklastgevolgen voor de vreemdelingenkamers. Deze gevolgen heeft de Raad gekwantificeerd in het wetgevingsadvies van december 2014 over de procedurerichtlijn. Voor de vreemdelingenkamers betekent deze wetswijziging een werklastverzwaring per zaak van circa 30% in tijd. Deze werklastverzwaring is vooralsnog in de prijs verwerkt. In het voorjaar van 2017 zal een evaluatie worden afgerond van de daadwerkelijke effecten op de werklast van de vreemdelingenkamers van deze wetgeving.

Het productievoorstel, uitgedrukt in het aantal te financieren zaken (verdeeld over de tien productgroepen), wordt in hoge mate bepaald door de hiervoor genoemde instroom van zaken. Deze zijn in de tabel 2 hierna opgenomen.

Tabel 2 Productievoorstel 2017
(aantallen producten)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rechtbank Civiel	286.167	284.027	282.785	281.546	279.620	276.985
Rechtbank Bestuur	50.581	50.523	48.761	48.615	48.852	49.336
Rechtbank Straf	178.235	178.164	177.711	177.248	176.754	176.344
Rechtbank Kanton	1.108.406	1.043.626	1.078.029	1.120.946	1.167.262	1.218.711
Rechtbank VK	39.310	43.520	43.520	43.520	43.520	43.520
Rechtbank Belasting	25.878	23.506	23.770	24.070	24.377	24.692
Totaal Rechtbanken	1.688.576	1.623.366	1.654.575	1.695.944	1.740.386	1.789.588
Hof Civiel	14.007	15.220	15.845	15.949	16.077	16.216
Hof Straf	36.723	36.623	36.551	36.517	36.547	36.644
Hof Belasting	5.235	4.755	4.736	4.754	4.771	4.789
Totaal hoven	55.965	56.598	57.131	57.220	57.395	57.649
Centrale Raad van beroep (CRvb)	8.231	8.350	8.113	8.018	8.084	8.132
Totalen Rechtbank, hoven en CRvB	1.752.773	1.688.315	1.719.820	1.761.183	1.805.865	1.855.369

In tabel 3 zijn de huidige gefinancierde productieafspraken uit de begroting van Veiligheid en Justitie voor 2016 weergegeven.

Tabel 3 productieafspraken V&J-begroting 2016
(aantallen producten)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rechtbank Civiel	298.186	267.772	261.844	261.597	262.878	262.878
Rechtbank Bestuur	50.083	45.153	43.365	43.773	45.084	45.084
Rechtbank Straf	174.032	173.300	172.331	171.331	170.348	170.348
Rechtbank Kanton	1.066.311	999.150	1.011.362	1.042.206	1.082.190	1.082.190
Rechtbank VK	34.920	34.700	34.700	34.700	34.700	34.700
Rechtbank Belasting	26.173	23.615	23.211	23.316	23.637	23.637
Totaal Rechtbanken	1.649.705	1.543.690	1.546.813	1.576.923	1.618.837	1.618.837
Hof Civiel	14.223	12.823	12.474	12.535	12.708	12.708
Hof Straf	38.531	38.517	38.508	38.463	38.407	38.407
Hof Belasting	4.693	4.149	4.022	3.990	3.995	3.995
Totaal hoven	57.447	55.489	55.004	54.988	55.110	55.110
Centrale Raad van beroep (CRvb)	7.682	7.046	6.707	6.506	6.466	6.466
Totalen Rechtbank, hoven en CRvB	1.714.834	1.606.225	1.608.524	1.638.417	1.680.413	1.680.413

In tabel 4 wordt het verschil tussen het productievoorstel (tabel 2) en de gefinancierde aantallen in de begroting van Veiligheid en Justitie 2016 (tabel 3) weergegeven. Het gaat hier om aantallen producten.

Tabel 4 Mutaties in capaciteit ten opzichte van de V&J-begroting 2016 (aantallen producten)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rechtbank Civiel	- 12.019	16.255	20.941	19.949	16.742	14.107
Rechtbank Bestuur	498	5.370	5.396	4.842	3.768	4.252
Rechtbank Straf	4.203	4.864	5.380	5.917	6.406	5.996
Rechtbank Kanton	42.095	44.476	66.667	78.740	85.072	136.521
Rechtbank VK	4.390	8.820	8.820	8.820	8.820	8.820
Rechtbank Belasting	- 295	- 109	559	754	740	1.055
Totaal Rechtbanken	38.871	79.676	107.762	119.021	121.549	170.751
Hof Civiel	- 216	2.397	3.371	3.414	3.369	3.508
Hof Straf	- 1.808	- 1.894	- 1.957	- 1.946	- 1.860	- 1.763
Hof Belasting	542	606	714	764	776	794
Totaal hoven	- 1.482	1.109	2.127	2.232	2.285	2.539
Centrale Raad van beroep (CRvb)	549	1.304	1.406	1.512	1.618	1.666
Totalen Rechtbank, hoven en CRvB	37.939	82.090	111.296	122.766	125.452	174.956

3.3 Budgettaire consequenties

In tabel 5 wordt per productgroep aangegeven wat de verschillen zijn tussen de eerder toegekende middelen uit de begroting van Veiligheid en Justitie 2016 en de middelen die nodig zijn om het productievoorstel zoals beschreven in paragraaf 3.3 (tabel 2) met de huidige prijzen van 2016 mogelijk te maken.

Tabel 5 Budgettaire gevolgen productievoorstel 2017 (x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rechtbank Civiel	- 9.603	12.705	16.367	15.592	13.085	11.026
Rechtbank Bestuur	1.099	11.590	11.646	10.450	8.134	9.177
Rechtbank Straf	4.324	4.895	5.414	5.955	6.448	6.035
Rechtbank Kanton	6.608	6.830	10.238	12.092	13.064	20.965
Rechtbank VK	5.800	8.681	8.681	8.681	8.681	8.681
Rechtbank Belasting	- 336	- 122	622	840	824	1.175
Totaal Rechtbanken	7.891	44.579	52.968	53.609	50.236	57.058
Hof Civiel	- 831	9.039	12.710	12.873	12.702	13.225
Hof Straf	- 2.809	- 2.878	- 2.974	- 2.957	- 2.826	- 2.679
Hof Belasting	1.984	2.170	2.556	2.735	2.778	2.843
Totaal hoven	- 1.656	8.331	12.291	12.651	12.654	13.389
Centrale Raad van beroep (CRvb)	1.891	4.391	4.732	5.091	5.446	5.607
Totalen Rechtbank, hoven en CRvB	8.127	57.301	69.991	71.351	68.336	76.054

Voor 2016 is circa € 8 mln. meer nodig en voor 2017 circa € 57 mln. meer. De structurele prognose na 2017 geeft op basis van de vastgestelde prijzen een toename te zien ten opzichte van het beschikbare kader.

Indien onvoldoende financiële middelen beschikbaar komen om de verwachte zaken af te doen ontstaan achterstanden en lopen de doorlooptijden sterk op. Dat is schadelijk voor de rechtsstaat en belemmert het goed functioneren van de economie. Vertraging in gerechtelijke procedures over geschillen vergroot de schade voor bedrijven en voor particulieren met als gevolg een verdere verslechtering van de economie. Hierbij wordt onder meer bedoeld op vertraging in de behandeling van ontslagzaken, die belemmerend kan werken op reorganisaties bij bedrijven en de langere duur van de afwikkeling van insolventies, waardoor crediteuren onnodig lang niet over de hun toekomstige financiële middelen kunnen beschikken. De Rechtspraak moet dan ook over voldoende capaciteit kunnen beschikken om de verwachte instroom aan zaken af te doen binnen de thans geldende termijnen.

Prijsvoorstel Rechtspraak

In dit begrotingsvoorstel zijn ook opgenomen de door de Rechtspraak noodzakelijk geachte bedragen voor de prijsmutaties voor de eerstvolgende driejaarlijkse prijsperiode 2017/2019. Hierin zijn meegenomen de kosten van investeringen in innovatie en in professionele standaarden die nodig zijn om de kwaliteit van de Rechtspraak op peil te houden. Daarnaast zijn de besparingen door de invoering van KEI en de gevolgen van nieuwe wetgeving in deze bedragen verwerkt. In tabel 6 is ook een reeks voor de bijstelling van de productgroepprijzen voor loon- en prijscomponenten opgenomen.

Tabel 6 Voorstel mutatie van de huidige prijs 2016 in bedragen (x € 1.000)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Reeks loon- prijsbijstelling	18.459	16.176	15.750	15.892	16.204	16.203
Professionele standaarden		10.000	18.000	25.000	35.000	35.000
Efficiency KEI		- 37.000	- 52.000	- 53.000	- 53.000	- 53.000
Wegvallen compensatie werkdruk		- 24.000	- 24.000	- 24.000	- 24.000	- 24.000
KEI kosten en compensatie vertraging efficiency		46.000	40.000	35.000	25.000	25.000
Technische prijswijziging bekostigingssystematiek:						
Wetgevingsconsequenties		10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Procedurerichtlijn			11.000	11.000	11.000	11.000
Assortimentsmixeffect		8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Diverse nieuwe beleidsonderwerpen		11.700	2.700	2.700	2.700	2.700
Huisvesting		- 10.000	- 10.000	- 25.000	- 15.000	- 15.000
Voorstel mutatie tov. de huidige prijs	18.459	30.876	19.450	5.592	15.904	15.903

4 Bijdrage voor gerechtskosten

De gerechtskosten in civiele en bestuurlijke zaken zijn conform het Besluit financiering rechtspraak 2005 voor rekening van de gerechten. Het gaat onder andere om kosten voor getuigen, tolken en vertalers en deskundigen. De bijdrage voor gerechtskosten in civiele en bestuursrechtelijke zaken voor 2016 en verder komt conform het BFR 2005 tot stand door de verwachte productie in de sectoren civiel en bestuur (tabel 4) te vermenigvuldigen met de in 2015 gerealiseerde kostprijzen per sector (€ 1,57 voor civiel en € 11,25 voor bestuur).

Tabel 7 Verwachte instroom civiel en bestuur (absolute aantallen)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Rechtbank Civiel	286.167	284.027	282.785	281.546	279.620	276.985
Rechtbank Bestuur	50.581	50.523	48.761	48.615	48.852	49.336
Rechtbank Kanton	868.634	893.201	927.637	970.480	1.016.346	1.067.013
Rechtbank VK	39.310	43.520	43.520	43.520	43.520	43.520
Rechtbank Belasting	25.878	23.506	23.770	24.070	24.377	24.692
Totaal Rechtbanken	1.270.569	1.294.777	1.326.473	1.368.230	1.412.716	1.461.546
Hof Civiel	14.007	15.220	15.845	15.949	16.077	16.216
Hof Belasting	5.235	4.755	4.736	4.754	4.771	4.789
Totaal hoven	19.242	19.975	20.581	20.703	20.848	21.005
Centrale Raad van beroep (CRvb)	8.231	8.350	8.113	8.018	8.084	8.132
Totalen Rechtbank, hoven en CRvb	1.298.043	1.323.103	1.355.166	1.396.952	1.441.647	1.490.682

Tabel 8 mutatie bijdrage gerechtskosten conform systematiek BFR 2005 x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gerechtskosten	3.286	3.339	3.372	3.439	3.515	3.600
– waarvan civiel	1.832	1.869	1.922	1.987	2.056	2.132
– waarvan bestuur	1.454	1.470	1.451	1.451	1.458	1.468
V&J-begroting 2016	3.733	3.796	3.926	4.062	4.062	4.062
Vershil tov. begroting V&J 2016	– 447	– 456	– 553	– 623	– 548	– 462

5 Bijdrage voor overige kosten

De bijdrage voor overige kosten heeft betrekking op de megazaken in het strafrecht, de bij wet aan gerechten opgedragen bijzondere kamers en het College van Beroep voor het bedrijfsleven.

5.1 Megazaken

Megazaken in het strafrecht hebben betrekking op grote tijdrovende zaken waardoor toepassing van de normale kostprijzen voor strafzaken niet passend is. Bij de rechtbanken wordt in 2016 uitgegaan van circa 5.251 megazittingsuren. Bij de hoven wordt uitgegaan van circa 2.036 megazittingsuren.

Tabel 9 Budgettaire gevolgen raming Megazaken
x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Begrotingsvoorstel 2017						
Megazaken rechtbanken	10.281	10.278	10.281	10.282	10.281	10.281
Megazaken hoven	3.987	3.986	3.987	3.988	3.987	3.987
Wimzaken hof Den Haag	1.015	1.014	1.015	1.015	1.015	1.015
Wimzaken rb Den Haag	1.602	1.602	1.602	1.602	1.602	1.602
Totaal begrotingsvoorstel 2017	16.885	16.881	16.885	16.887	16.885	16.885
V&J-begroting 2016	17.285	17.281	17.285	17.287	17.285	17.285
Vershil tov. V&J-begroting 2016	- 400	- 400	- 400	- 400	- 400	- 400

De rechtbank en het hof in Den Haag zijn exclusief bevoegd om zaken voortvloeiend uit de Wet internationale misdrijven te behandelen. Deze zaken vragen een andere wijze van voorbereiden en kennis dan «normale» megazaken. Zo moet voor deze zaken inzicht worden verkregen in verdragsrecht, recht van internationale organisaties en tribunalen ter zake van diverse leerstukken en internationale verdragen.

5.2 Bijzondere kamers

Bij de bijzondere kamers gaat het om specifieke kamers van gerechten die – met uitsluiting van andere gerechten – bij wet bevoegd zijn verklaard om bepaalde zaken te behandelen. Het gaat om: de douanekamer (hof Amsterdam, rechtbank Noord-Holland), de Ondernemingskamer (hof Amsterdam), de kamer voor het kwekersrecht (hof Den Haag), de octrooikamer (hof Den Haag, rechtbank Den Haag), de merkenwetkamer (hof Den Haag), zaken in verband met de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Mulderzaken bij hof Arnhem-Leeuwarden, rechtbank Noord-Nederland), adviezen ingevolge de Wet overdracht tenuitvoerlegging (WOTS, hof Arnhem-Leeuwarden), de centrale grondkamer (hof Arnhem-Leeuwarden), de kamer voor bijzondere competentiezaken bestuurszaken (OPTA/NMA, rechtbank Rotterdam) liaisonrechter (rechtbank Den Haag) en de raden penitentiaire kamer (hof Arnhem-Leeuwarden).

**Tabel 10 Budgettaire gevolgen van de raming Bijzondere kamers rechtspraak
x € 1.000**

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Begrotingsvoorstel 2017						
Bijzondere Kamers	9.751	9.751	9.751	9.751	9.751	9.751
NCC	1.103	700	800	800	900	1.000
V&Jbegroting 2016	8.039	8.037	8.039	8.039	8.039	8.039
Vershil t.o.v. V&J-begroting 2016	2.815	2.414	2.512	2.512	2.612	2.712

In 2016 komen de overige kosten zo'n € 2,8 miljoen hoger uit dan bij ontwerpbegroting 2016 is geprognosticeerd. Deze stijging wordt met name veroorzaakt door een structureel fors hogere instroom van Mulderzaken in hoger beroep. Verder is er een structurele stijging van de bijzondere competentie zaken bij de rechtbank Rotterdam (€ 100.000) en Octrooizaken bij de rechtbank Den Haag (€ 250.000) opgenomen.

Vorming van Netherlands Commercial Court

Het Nederlandse bedrijfsleven wordt steeds vaker geconfronteerd met de keuze in internationale contracten om geschillen voor te leggen aan speciale handelsgerichten (vooral het Commercial Court in Londen) of aan arbitrage in andere landen. Ook voor zaken waarin ons land van oudsher internationaal een goede reputatie heeft dreigt een dergelijke afkalving van de Nederlandse concurrentiekracht. Om aantrekkelijk te blijven als jurisdictie voor internationale handelsgeschillen zal Nederland moeten investeren in voor die geschillen geschiktere voorzieningen. De Raad heeft in nauw overleg met het bedrijfsleven en betrokken departementen van VenJ en EZ een business plan opgesteld om te komen tot de oprichting van een in ingewikkelde handelszaken gespecialiseerd gerecht: het Netherlands Commercial Court.

De maatschappelijke baten door het oprichten van het NCC bestaan uit een kwantificeerbaar en een niet-kwantificeerbaar deel. Kwantificeerbare voordelen zijn de toename van de omzet van de Nederlandse advocatuur en lagere kosten voor Nederlandse procespartijen (minder advocatenuren en lagere advocatenkosten ten opzichte van de Angelsaksische procedures) en snellere procedures waardoor kapitaal sneller vrij komt. Uitgaande van 125 zaken per jaar, waarvan 25 zaken tot hoger beroep leiden, komt de totale maatschappelijke bate uit op een bedrag van circa € 80 miljoen per jaar. Dit niveau wordt volgens bovenstaande aannames in het tiende jaar bereikt. Niet kwantificeerbare voordelen zijn onder andere een verbetering van het Nederlandse vestigings- en ondernemingsklimaat, een versterking van de internationale relevantie en aantrekkelijkheid van de Nederlandse rechtspraak en daarmee de internationale concurrentiepositie van Nederland.

De bedoeling is om het NCC uiterlijk 1-1-2017 te laten starten, waarbij de kosten per zaak worden doorberekend in kostendekkende griffierechten voor deze specifieke categorie zaken (substantiële verhoging van het huidige tarief). Daarbij gaat het om alle kosten, dus inclusief de zogenaamde opstart/aanloopkosten in de eerste jaren. Deze reeks is nu ook opgenomen in dit begrotingsvoorstel.

5.3 College van beroep voor het Bedrijfsleven

De kosten van het College van beroep voor het bedrijfsleven zijn ten opzichte van wat daarvoor in de begroting van Veiligheid en Justitie 2016 is opgenomen voldoende.

Tabel 11 Budgettaire gevolgen van de raming College van beroep voor bedrijfsleven
x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Begrotingsvoorstel 2017						
CBB	6.450	6.450	6.450	6.450	6.450	6.450
Totaal begrotingsvoorstel 2017	6.450	6.450	6.450	6.450	6.450	6.450
V&J-begroting 2016	6.450	6.448	6.449	6.450	6.450	6.450
Vershil t.o.v. V&J-begroting 2016	0	2	1	0	0	0

Bijdrage voor niet-BFR 2005 taken

De bijdrage voor niet-BFR 2005 taken heeft betrekking op de bijdrage die de Rechtspraak van de Minister van Veiligheid en Justitie en van derden ontvangt voor andere dan de in het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 geregelde taken. Het gaat hier om tuchtrecht, de secretariaten van de commissies van toezicht voor het gevangeniswezen en enkele overige taken.

Tabel 12 Budgettaire gevolgen van de raming Niet BFR 2005 taken
x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Begrotingsvoorstel 2017						
Tuchtrecht	3.097	3.097	3.097	3.097	3.097	3.097
Secr. Commissie van toezicht Nederlandse Antillen (SSR)	5.264	5.264	5.264	5.264	5.264	5.264
	50	50	50	50	50	50
V&J-begroting 2016						
Tuchtrecht	2.803	2.803	2.804	2.804	2.804	2.804
Secr. CvT voor het gevangeniswezen	6.141	6.139	6.140	6.141	6.140	6.140
Overige	50	50	50	50	50	50
Totaal begrotingsvoorstel 2017	8.411	8.411	8.411	8.411	8.411	8.411
Totaal V&J-begroting 2016	8.994	8.992	8.994	8.995	8.994	8.994
Vershil tov. V&J-begroting 2016	- 583	- 581	- 583	- 584	- 583	- 583

5.4 Bijdrage tuchtrecht

Bij tuchtrecht gaat het om de kosten die gerechten maken ten behoeve van tuchtcolleges. Tuchtcolleges in eerste aanleg, zoals de Raden van Discipline (advocatuur), de kamers voor het notariaat, de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders, zijn zelfstandige colleges die veelal voor bemensing, huisvesting of plaats van zaaksbehandeling grotendeels van een gerecht afhankelijk zijn. De bepalingen over bekostiging van de Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Besluit Financiering Rechtspraak 2005 zijn op deze colleges niet van toepassing. Met de gerechten die het aangaat worden – buiten de Raad om – afspraken gemaakt. De bedragen worden overeengekomen tussen de desbetreffende gerechten en de tuchtcolleges die vallen onder de beleidsverantwoordelijkheid van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.

Op 26 januari 2016 is het wetsvoorstel doorberekening kosten toezicht en tuchtrecht juridische beroepen (TK 34 145, 2014–2015) door de Tweede Kamer aangenomen. Dit wetsvoorstel regelt dat de kosten van het toezicht op notarissen en gerechtsdeurwaarders en de kosten van tuchterspraak van advocaten, notarissen en gerechtsdeurwaarders worden doorberekend aan de beroepsgroepen. Als dit wetsvoorstel ook door de Eerste Kamer wordt aangenomen, mag worden verondersteld dat de wet per 1 januari 2017 in werking treedt. Ook onder die nieuwe wet blijven de gerechten op de huidige wijze gefinancierd met een bijdrage voor tuchtrecht van de Minister van Veiligheid en Justitie.

5.5 Secr. Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen

De gerechten verrichten ten behoeve van de Commissies van Toezicht voor het gevangeniswezen secretariaatswerkzaamheden in het kader van de behandeling van klachten van gedetineerden. Deze werkzaamheden worden volledig door de opdrachtgever (Minister van Veiligheid en Justitie) gefinancierd. Op basis van het aantal geraamde klachten, het aantal cellen en de gerealiseerde kosten komt de raming van de jaarlijkse kosten uit op ruim € 5 miljoen. Dit bedrag is inclusief de structurele overheveling van DJI inzake het kenniscentrum CvT's aan de rechtbank Midden Nederland (€ 130.000).

6 Aanvraag leenfaciliteit

Voor investeringen maakt de Rechtspraak gebruik van de leenfaciliteit bij het Ministerie van Financiën. De huidige verwachting is dat een gemiddeld een jaarlijks leenplafond van € 40 mln. nodig is. Op grond van de meerjarige investeringsplannen uit de jaarplannen 2016 van de gerechten, het Bureau Raad en de landelijke diensten Spir-it, SSR en LDCR, ontstaat het volgende beroep op de leenfaciliteit:

Tabel 13 Aanvraag leenfaciliteit
x € 1.000

2016	2017	2018	2019	2020	2021
40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000

7 Samenvattend begrotingsvoorstel voor de rechtspraak

In tabel 14 worden alle financiële mutaties voor 2016 tot en met 2021 weergegeven ten opzichte van de stand van de begroting 2016 van Veiligheid en Justitie. Voor het begrotingsjaar 2017 betekent dit dat de bijdrage van de Minister van Veiligheid en Justitie in totaal met € 87 mln. bijgesteld moet worden om de verwachte instroom van zaken te kunnen verwerken en de kwaliteit te kunnen waarborgen. Voor het uitvoeringsjaar 2016 komt de benodigde bijdrage circa € 7 mln. hoger uit dan nu beschikbaar is.

Tabel 14 Mutaties begrotingsvoorstel Rechtspraak 2017
x € 1.000

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Productiegerelateerde bijdrage	8.127	57.301	69.991	71.351	68.336	76.054
Gerechtskosten	- 447	- 456	- 553	- 623	- 548	- 462
Overige kosten	347	343	347	349	347	347
Niet BFR	- 583	- 581	- 583	- 584	- 583	- 583
Noodzakelijke prijsmutaties	18.459	30.876	19.450	5.592	15.904	15.903
Mutatie bijdrage Rechtspraak	25.903	87.482	88.652	76.084	83.456	91.259

8 Ontwikkeling eigen vermogen

De verwachting is dat in 2016 de kosten van de rechtspraak groter zullen zijn dan de nu geraamde opbrengsten waardoor volledig wordt ingeteerd op het eigen vermogen. Die inzet van eigen vermogen zal met name nodig zijn voor de in 2016 noodzakelijke kosten voor het programma Kwaliteit en Innovatie en voor het herstel van de balans tussen werkdruk en kwaliteit.

In tabel 15 wordt de ontwikkeling van het eigen vermogen van de Rechtspraak weergegeven.

**Tabel 15 Eigen vermogen Rechtspraak
(x € 1.000)**

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Eigen vermogen per 1-1	23.482	24.265	0	0	0	0
Resultaat	783	- 24.265	0	0	0	0
Eigen vermogen per 31-12	24.265	0	0	0	0	0

In 2016 moet de Rechtspraak extra kosten maken voor de ontwikkeling en implementatie van het programma Kwaliteit en Innovatie. Hierdoor wordt door de Raad een negatief resultaat van de Rechtspraak voorzien voor 2016.

Nu het wetsvoorstel KEI onlangs door de Eerste Kamer is aangenomen betekent dit dat de reorganisatie in het kader van KEI in gang gezet kan worden en dat als gevolg van die reorganisatie op basis van verslaggevingsvereisten in 2016 een voorziening getroffen zal moeten worden. Wat dit exact in bedragen betekent voor de omvang van het eigen vermogen zal pas na 31 december 2016 bekend zijn.

